

ΣΤΟ ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟ...

Δεν τελείωσε ιστορικά ο Ελληνισμός

Κ. Ι. Δεσποτόπουλος*

Ο καθηγητής κ. Χρ. Γιανναράς προσφέρει στοχασμούς γνώσης σημαντικότητας, έστω και με κάποιες εκφραστικές οξύτητες μέχρι αμετροπέπαι κάποτε. Οι επιφυλλίδες του αποτελούν υπόμνημα της εφημερίδας «Η Καθημερινή».

Στην επιφυλλίδα, όμως, της 19ης Ιουλίου 2009, με τον τίτλο ήδη «πότε τέλειωσε ιστορικά ο Ελληνισμός», υπερέβη ο κ. Γιανναράς τα εσκαμμένα της στοχαστικής ευτολμίας και τα όρια της θεμιτής του δημόσιας προβολής προσωπικής γνώμης αρνητικής της εθνικής του λαού του ιδιότητας. Δεν αποδοκιμάζω την υπερασπιστική έκφρασή του «βλάσφημη αισχρολογία του νέου Μουσείου της Ακρόπολης» έκγηση του ζήλου του για ελληνικότητα. Δεν μου επιτρέπεται όμως να ανεχθώ αφορισμούς, όπως «συνεχίζουμε να υπάρχουμε χωρίς πια να είμαστε Έλληνες» ή «ο Ελληνισμός τελείωσε ιστορικά με αργό και βασανιστικό (ταπεινωτικό) ψυχορράγημα που ξεκίνησε το 1833» και «Σε κάθε παραμικρή πτυχή του το σημερι-

νό ελληνώνυμο κρατίδιο είναι μια ύβρις της ελληνικότητας».

Ανήκω στη γενεά των Ελλήνων, που το επτάμηνο 1940 - 1941 έσωσαν την ελευθερία των λαών της Ευρώπης και την τιμή της ανθρωπότητας. Η ευλαβική μνήμη, λοιπόν, των ηρώων νεκρών της γενεάς εκείνης μου υπαγορεύει να διαμαρτυρηθώ έντονα για τον θλιβερό ισχυρισμό του κ. Γιανναρά ότι ο Ελληνισμός «τελείωσε ιστορικά». Ευπρόσδεκτος μου είναι η νηφάλια κριτική για κάποιες σφαλερές τάσεις πολιτικών είτε διανοουμένων στην αποτίμηση των σημερινών αναγκών ή στην ερμηνεία των ιστορικών αξιών του έθνους. Οχι, όμως, και απογύμνωση της σημερινής γενεάς των Ελλήνων από την εθνική τους υπόσταση, με το κήρυγμα ότι «ο Ελληνισμός τελείωσε ιστορικά».

Ας κρατήσουμε από την επιφυλλίδα του κ. Γιανναρά την υπόμνηση της ιστορικής μεγαλοφυΐας των Ελλήνων της κλασικής εποχής και ιδιαίτερα την έξαρση των πνευματικά εξαισιών επιτεύξεων του Μεσαιωνικού Ελληνισμού, αλλά και του έξοχου κοινωνικού πολιτισμού των Ελλήνων

στην περίοδο της Τουρκοκρατίας. Και ας απορρίψουμε το προϊόν μέθης μυκτηρισμού, υβριστικό για τους σημερινούς Έλληνες δόγμα, ότι ο Ελληνισμός «τελείωσε ιστορικά», με υπεύθυνο το από 1833 «νεωτερικό ελλαδικό κρατίδιο» διασκευάσματος των Βαναρών και των οπαδών του Κοραή.

Ας μου συγχωρηθεί να διαμαρτυρηθώ και για την άδικη αυτή καταδίκη της από το 1833 ελληνικής πολιτείας, μικρής έστω κοιτίδας του ανά την οικουμένη Ελληνισμού.

Ας αναλογισθούμε σήμερα πώς ξεκίνησε το ελλαδικό αυτό κρατίδιο το 1833: με τη χώρα ερειπωμένη σε μέγα βαθμό στη διάρκεια της εννεάχρονης Επανάστασης (το εν τρίτο του ενεργού πληθυσμού και τα δύο τρίτα του παγίου κεφαλαίου ήταν οι απώλειες του ένδοξου Αγώνα) με πληθυσμό αναλφάβητο σε υψηλό ποσοστό με τις αντιθέσεις ως προς τη γλώσσα μεταξύ οπαδών της

καθαρεύουσας και οπαδών της δημοτικής αλλά και ως προς την αναδοχή των αξιών πολιτισμού από τη σύγχρονη Ευρώπη ή από την αρχαία Ελλάδα ή το εγγύτερο Βυζάντιο ή τη λαϊκή παράδοση και προπάντων με το βάρος της αλυτρωτικής πολιτικής, δηλαδή του χρέους προς απελευθέρωση των υπό την οθωμανική ακομή εξουσία Ελλήνων, πληθύτερον κατά πολύ από τους Έλληνες του μικρού ελεύθερου κράτους. Ας μην λησμονούμε τις απελευθερωτικές Επαναστάσεις: της Νότιας Θεσσαλίας το 1841, της Κρήτης το 1841, το 1866, το 1896. Ηταν όλες ενισχυμένες ή και υποκινημένες από το ελεύθερο κρατίδιο.

Και όμως, το μικρό ελεύθερο κράτος, με την πολύτιμη εξάλλου συμπαράσταση των πέραν των συνόρων του Ελλήνων, κατόρθωσε πολλά και σπουδαία. Και παράγον κύριος υπήρξε ο βαθύβλυτος πατριωτισμός των όπου γης Ελλήνων (παράδειγμα εντυπωσιακό, το 1912: το ήμισυ του ελληνικού στρατού ήταν Έλληνες του εξωτερικού εθελοντές).

Στα βιβλία μου «Θεμέλια Ι-

στορίας και Πολιτικής» (1977) και «Ελληνικά» (1994) παρουσιάζω τον, αρκετά θετικό, απολογισμό των πεπραγμένων του ελληνικού ελεύθερου κράτους, καθώς και τους σημερινούς κινδύνους για το ελληνικό έθνος. Δεν λησμονώ άλλωστε και τις μαύρες σελίδες της αρχαίας και της μεσαιωνικής ιστορίας του Ελληνισμού. Και δεν παρασύρομαι να πρεσβεύω ιστορικό τέλος του Ελληνισμού.

Παρά τη γεωπολιτική ουτοπία και την αντιδρομή των καιρών, ο ελληνισμός πιστεύω ακράδαντα, συνεχίζει την Ιστορία του, και μάλιστα με τα ίδια ελαττώματα, όπως και στο ένδοξο παρελθόν, και με ικανά χαρίσματα δημιουργικότητας και ηθικότητας, έστω και όχι εφάμιλλα προς εκείνα των μεγάλων στιγμών της ιστορίας του.

Εμείς οι πρεσβύτεροι οφείλομε να μην αποθαρρύνουμε τη νέα γενιά των Ελλήνων, αλλά να την παροτρύνουμε προς ηθική έξαρση και πνευματική μεγαλοφυΐα και προς τους άλλους τρόπους του ευ ζην.

**Ο κ. Κ. Ι. Δεσποτόπουλος είναι ακαδημαϊκός.*

Σκέψεις ενός άθεου

Του Γκαζμέντ Καπλάνι

Στην τελευταία του εγκύκλιο, Caritas in Veritate, ο Πάπας Ράτσινγκερ τα βάζει με τους άθεους. Επειδή-γράφει- αποτελούν «ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια για την ανάπτυξη». Επειδή- ξαναγράφει- η ανάπτυξη «χρειάζεται χριστιανούς που να τείνουν τα χέρια τους ψηλά προς τον Θεό σε πράξη προσευχής». Εάν όλοι οι άνθρωποι μιμούνταν τον Άγιο Ιωάννη, στον συγκλονιστικό πίνακα του Ελ Γκρέκο «Το όραμα του Αγίου Ιωάννη», σύμφωνα με τον Πάπα, θα είχαμε καλύτερους δρόμους, θα λειτουργούσε σωστά το Δημόσιο, δεν θα υπήρχαν καρτέλ στην αγορά, δεν θα υπήρχε φοροδιαφυγή, δεν θα πληρώναμε φακέλια στα νοσοκομεία, δεν θα υπήρχαν διεφθαρμένοι πολιτικοί και πελατοκρατία, δεν θα παρκάραμε παράνομα, δεν θα καίγαμε τα δάση, θα φοβόμασταν και θα φθονούσαμε λιγότερο τον διπλανό μας, είτε είναι γηγενής είτε ξένος. Για να πω την αλήθεια, αυτή η αναφορά του Πάπα με «έθιξε». Ως άθεος, ένιωσα ότι κάποιος άνθρωπος με τεράστια εξουσία με θεωρεί ε-

μπόδιο για την ανάπτυξη. Άφησα τότε στην άκρη την εγκύκλιο και έπιασα τον χάρτη του κόσμου. Εκεί βρήκα κάποια παρηγοριά. Διαπίστωσα ότι περισσότεροι άθεοι υπάρχουν στις αναπτυγμένες χώρες παρά στις μη αναπτυγμένες. Δεν μιλάω βέβαια για την αθεΐα τύπου σοσιαλιστικού ρεαλισμού, όπου σκότωσαν τον Θεό και τους αγίους γιατί τους ζήλευαν και ήθελαν οι ηγέτες του κόμματος και τα μέλη του Πολιτμπιρό να πάρουν τη θέση τους.

Μιλάω για την αθεΐα όπως αυτή στις σκανδιναβικές χώρες. Όπως και να το κάνουμε, έχω την εντύπωση ότι η αθεΐα και η κοσμικότητα συνάδει περισσότερο με την ανάπτυξη και την ευημερία. Όταν ο κόσμος δεν φοβάται και δεν πεινάει, όταν βρίσκει ενδιαφέρουσα και ανθρώπινη τη ζωή πάνω σε αυτή τη Γη, όταν νιώθει ότι ζει σε μια χώρα όπου το κράτος τον σέβεται και τον φροντίζει, βασανίζεται λιγότερο από την ιδέα του Παραδείσου- και ειδικά της Κόλασης. Γι' αυτό ο Φρόιντ και ο Μαρκξ πίστεψαν ότι κάποια στιγμή οι άνθρωποι θα πάψουν να πιστεύουν στον Θεό. Βγήκαν γελασμένοι. Οι

άνθρωποι θα έχουν ανάγκη το υπερβατικό από τη στιγμή που αναζητούν ένα νόημα για τη ζωή τους και μια συνέχεια για τον θάνατό τους. Και αυτή την αγωνία δεν μπορεί να την θεραπεύσει κανένας ορθός λόγος, καμιά ανάπτυξη, κανένας τέλειος κοινωνικός προγραμματισμός. Όπως και να το κάνουμε, πάντως, τα έθνη που βρίσκονται στις πρώτες θέσεις της παγκόσμιας ανάπτυξης έχουν και τον μεγαλύτερο αριθμό άθεων. Εκείνα που κατατάσσονται στις τελευταίες χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό θρησκευτικότητας και θρησκοληψίας. Είναι επιπόλαιο, όμως, να υποστηρίξει κανείς ότι η απάλειψη της πίστης στον Θεό θα λύσει το πρόβλημα της ανάπτυξης και της προόδου της ανθρωπότητας. Όπως είπε ο Ησαΐας Μπέρλιν, ο άνθρωπος είναι φτιαγμένος από τέτοιο στραβό ξύλο, ώστε δεν ισιώνει με τίποτε. Ούτε πιστεύοντας στον Θεό ούτε μην πιστεύοντας. Η τελειότητα δεν κατοικεί στον κόσμο ετούτο και η ανθρωπότητα προοδεύει διά της δοκιμής και της πλάνης. Ένας Πάπας κάνει τη δουλειά του όταν ενθαρρύνει την πίστη στον Θεό. Το να αποκαλέσει ό-

μως τους άθεους «εμπόδιο για την ανάπτυξη», θυμίζει την εποχή κατά την οποία κυνηγούσαν τις μάγισσες ως πράκτορες του Σατανά. Η θρησκεία είναι και θα παραμείνει σημαντικό κομμάτι της ανθρώπινης κοινωνίας. Θα επηρεάζει συνειδητά ή ασυνειδητά τις αντιλήψεις και τις νοοτροπίες μας. Αλλά σε μια εποχή όπου είναι τρέντι να πιστεύεις στον Θεό, ας γυρίσουμε τρεις αιώνες πίσω. Τότε που στη Δύση κατοχυρώθηκε η ιδέα ότι το να πιστεύεις ή όχι στον Θεό δεν σε κάνει καλύτερο άνθρωπο ούτε καλύτερο πολίτη. Είναι μια αντίληψη, νομίζω, που άνοιξε κάποια χαραμάδα στην επώδυνη και εύθραυστη πορεία της ανθρωπίνης προόδου...